

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

You have Downloaded, yet Another Great
Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

**SA EXAM
PAPERS**

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA PELE (P1)

DIBOKWANE/HLAKOLA 2016

MEMORANTAMO

MEPUTSO: 70

Palomoka ya matlakala a memorantamo ke 6.

KAROLO YA A: TEKATLHAOLOGANYO**Mekgwa ya go swaya tekatlhaologanyo.**

- Ka lebaka la gore go lebeletšwe kwešišo, mopeleto wo o fošagetšego le moo go nago le diphošo tša polelo ge go fiwa dikarabo, go se ke gwa fiwa kotlo ntle le ge e le gore diphošo tšeo di fetola seo se bolelwago.

Ge e le gore molekwa o šomiša mantšu go tšwa polelong ye nngwe, e sego yeo a lekwago ka yona, mantšu ao a hlokomologwe gomme ge karabo e kwešišega molekwa a se fiwe kotlo. Le ge go le bjalo se se tla amogelwa ge lentšu leo le tšwago polelong ye nngwe le šomišitšwe setšweletšweng gomme le nyakega bjalo ka karabo.

- **Dipotšišong tšeo di bulegilego**, ga go meputso yeo e tla abelwago karabo ya EE/AOWA goba KE A DUMELA/GA KE DUMELE. Lebaka leo le thekgago karabo ke lona leo le abelwago moputso.
- Ga go meputso yeo e tla abelwago NNETE/MAAKA goba NTLHA/KAKANYO. Lebaka leo le thekgago karabo ke lona le tlogo abelwa moputso.
- Ge go nyakega karabo ya lentšu le tee gomme molekwa a efa lefoko ka moka, mo fe moputso **ge fela** lentšu leo le nepagetšego le thaletšwe.
- Ge dintlha tše pedi/tharo di nyakega gomme go filwe tša go feta palo ka tatelano, swaya tše pedi/tharo tša mathomo **fela**.
- Amogela polelo ya semmotwana.
- Go dipotšišo tšeo di nyakago kgetho, amogela tlhaka yeo e sepelelanago le karabo yeo e nepagetšego LE/GOBA karabo ye e ngwadilwego ka botlalo.

POTŠIŠO YA 1**1.1 SETŠWELETŠWA SA A**

1.1.1	E be e le ngwana a nnoši.	(1)
1.1.2	Swikiri le tšhelete.	(2)
1.1.3	• Bokamoso bja Mathinye bo ka phuhlama. • A ka fetoga lehodu/mosenyi.	(2)
1.1.4	• Go mo thekga le go mmontšha tsela ya nnete ya bophelo. • Go mo fa dipolelotlhohleletšo. • Go mo rapelela go ya ka tumelo ya lapa. • Go mo hlohleletša gore a tsene sekolo. (Tše tharo fela)	(3)

- 1.1.5
- Motho yo a tlwaetšego go utswa ga a lahle mekgwa ya gagwe.
 - Motho wa lehodu ga a tlogele go utswa go fihla a swarwa/a hlokofera.
 - Mathinyane o thomile ka gae go utswa a tšwela pele a be a utswa le toropong ya Polokwane gomme ga a laetše gore o tla tlogela.
(Tše pedi fela)
- (2)
- 1.1.6
- Go amoga batho dikhwama.
 - Go ja dijo tšeo di lahlilwego ka mabenkeleng.
 - Go gerema le mebala.
- (3)
- 1.1.7
- Molaotheo wa naga o kgahlanong le taba ya go itšeela molao matsogong.
 - Motho wa go itšeela molao matsogong a ka swarwa.
 - Motho yo mongwe le yo mongwe o na le tokelo ya go phela.
- (3)
- 1.1.8
- Ka lebaka la go gwerana le Mathinye Maphutha o ile a lebala gore o nyaka mošomo.
 - Ba be ba phela ka go amoga batho dikhwama.
- (2)
- 1.1.9
- Balekwa ba tla tšweletša maikutlo a go fapana.
Mohlala:
- Boitsholo.
 - Ba itshola mabapi le bophelo bjo ba bo phetšego bja bohodu ebile lehono ba ikhwetša ba wetše mathateng, go ya bookelong le kgolegong.
- (2)

1.2 SETŠWELETŠWA SA B

- 1.2.1 Phamolele.
- (1)
- 1.2.2 Mahodu a apere dipipadifahlego.
- (1)
- 1.2.3
- Bobedi ditšweletšwa di bolela ka bohodu.
 - Di tšweletša ntlha ya mosadi wa go phamolelwa sekhwama.
- (2)
- 1.2.4 O šireletša phahlo ya gagwe.
- (1)
- 1.2.5
- Go tiiša letsogo la molao.
 - Go oketša palo ya maphodisa.
 - Go hlola mešomo.
 - Go hlohleletša bana go ya sekolong.
(Tše pedi fela)
- (2)
- 1.2.6 Magorogohlong/Phasetšeng.
- (1)
- 1.2.7
- Hlogo e lebane le diteng tša setšweletšwa.
 - Hlogwana e lebane le molaetša wa seswantšho.
- (2)

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KAKARETŠO**POTŠIŠO YA 2****Mokgwa wa go swaya kakaretšo:****Kabo ya meputso:**

D = Dintlha

P = Polelo

M = Mantšu

D = Dintlha tše šupa (7) tše di tšweleditšwego = meputso ye šupa (7)

P = Polelo = (3)

Palomoka ya meputso: (10)

Kabo ya meputso ya polelo

- Moputso o 1 o abelwa dintlha tše 1–3
- Meputso ye 2 e abelwa dintlha tše 4–5
- Meputso ye 3 e abelwa dintlha tše 6–7

Kabo ya meputso ya polelo ge molekwa a ngwalolotše dintlha:

- 0 ge a ngwalolotše dintlha tše 6–7.
- Moputso o 1 ge a ngwalolotše dintlha tše 1–5.

ELA HLOKO:**Palo ya mantšu:**

- Baswai ba swanetše go kgonthišiša palo ya mantšu ao a ngwadilwego.
- Molekwa ga se a swanela go fokoletšwa meputso ge a sa laetša palo ya mantšu goba ge a sa bala mantšu gabotse.
- Ge palo ya mantšu e feta ao a nyakegago, bala a mahlano ka morago ga ao a nyakegago gomme o hlokomologe ao a šetšego.

Mohlala wa karabo:

Kakaretšo ka temana

Maphelo a rena a theilwe godimo ga tlhago. Mehlare e fa batho meriti. E šireletša batho kgahlanong le meoya le diphefo. E dira gore naga e be ye botse. E fa batho dienywa tšeo e lego difepammele. E fokotša go gogolega ga mobu. E fa diphedi *oksitšene*.

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: DIBOPEGO LE MELAO YA TŠHOMIŠO YA POLELO**Mekgwa ya go swaya karolo ya C:**

- Mopeleto
 - Dikarabo tša lentšu le tee di abelwe moputso le ge di na le mopeleto wo o fošagetšego ka ntle le ge e le gore phošo ya mopeleto e fetola tlhalošo ya lentšu.
 - Go dikarabo tša lefoko le le feletšego, mopeleto wo o fošagetšego o swanetše gore o fiwe kotlo ge phošo e le go sebopego sa polelo seo se lekolwago.
 - Mo go lekolwago kopafatšo, karabo e be le maswaodikga.
- Go Leleme la Gae, dibopego tša mafoko di swanetše gore di nepagale go ya ka Thutapolelo gomme di tšweletše mafoko ao a feletšego/go ya ka ditaelo.
- Go dipotšišo tšeo di nyakago kgetho, amogela tlhaka yeo e sepelelanago le karabo yeo e nepagetšego LE/GOBA karabo ye e ngwadilwego ka botlalo bjalo ka karabo ye e nepagetšego.

POTŠIŠO YA 3

- 3.1 B/Barui ba dimpša. (1)
- 3.2 Dijo tša dimpša tša *Pedigree*. (1)
- 3.3
 - Fonte ye kgolo e tšweletša kgopolokgolo ya papatšo/maatlakgogedi.
 - Fonte ye nnyane e thekga molaetša wo o tšweletšwago ke fonte ye kgolo.
 (2)
- 3.4 Tšweletšo ya seswantšho sa mpša yeo e lego bohlale ebile e na le maatla a go kgona go epolla le go dupelela marapo ao a epetšwego ka fase ga sekontiri. (2)
- 3.5
 - Mmapatši o šomišitše poeletšo (bohlalehlale) go gatelela gore mpša ya go ja *Pedigree* e bogale/bohlale.
 - Go laetša bohlale bja go fetišiša bjoo mpša e ka bago le bjona ge e fepša ka *Pedigree*.
 (2)
- 3.6 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana. Mohlala:
 - Lethabo/Kgahlego.
 - Ge dimpša di fiwa dijo tša *Pedigree* di tla fepega gabotse, tša kgahliša, tša ba bogale.
 (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 4

- 4.1 B/Kadimo ya tšhelete ya go tšhela makhura. (1)
- 4.2 Tšhelete re adimiša basadi fela. (1)
- 4.3
- Tšhelete e adimišwa basadi fela.
 - Ke lefelo la go tshela makhura. (2)
- 4.4
- Le bontšha tšhupetšo ya go ya kantorong ya go yo adimiša tšhelete.
 - Le kotofadišwe gore le bonwe ke mang le mang. (2)
- 4.5
- Kgopolo ya gore batho ba tla tla ba adima tšhelete ya go reka makhura.
 - Kgopolo ya go gokagoketša bareki go tla go reka makhura lefelong le. (2)
- 4.6
- Taba ya go adimiša basadi fela e laetša kgethologanyo ya bong.
 - Banna bao ba se nago tšhelete ba ka se tsoge ba tšhetše makhura lefelong le. (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 5

- 5.1 Lefokonolo. (1)
- 5.2 Le laetša gore tiro e dirilwe/phethilwe.
Mohlala, dirile. (2)
- 5.3 O boletše gore a ka se sa mo nyatša/O re a ka se sa mo nyatša. (1)
- 5.4
- Tshwantšhanyo.
 - Go swantšhwa monna le roto. (2)
- 5.5
- Leekiši.
 - Le laetša modumo wa tekeselo ge e ewa nakong ya ge monna a betha mosadi wa gagwe. (2)
- 5.6 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana. Mohlala:
- Manyami/Pefelo.
 - Taba ye e kgahlanong le molaotheo wa naga. (2)
- [10]**

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 30
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 70